

Lapsen etu pohjoismaisesta näkökulmasta - hyviä käytäntöjä ja haasteita

Pohjoismaisille lastensuojelupäiville Turun Logomoon 26.-28.8.2015 kokoontui yli 400 pohjoismaalaista lastensuojelun asiantuntijaa. Tapetilla olivat mm. lapsiköyhyyden ja osallisuuden kysymykset.

Koulun tärkeä rooli sijaishuollossa

Huostassa olevien lasten koulunkäynnin tukea pohdittiin yhteispohjoismaisessa alaseminaarissa, School and educational support for children in care. Esillä olivat ruotsalainen Skolfam-malli, tanskalainen LukOp-kokeilu sekä suomalainen SISUKAS-interventio.

Skolfam tiennäyttäjänä

Psykologi, koordinaattori Rikard Tordön kertoi, että perhehoitoon sijoitetun lapsen tukea Skolfam-mallilla toteutetaan Ruotsissa alakouluissa jo 25 kunnassa. Interventio koskettaa 532 perhehoitoon sijoitettua lasta, joista 249 on käynyt läpi koko prosessin. Periaatteina mallissa ovat levitettävyyys, monialainen yhteistyö, en-

Rikard Tordönin mukaan sijoitetun lapsen koulunkäynnin tukimalli Skolfam on levinnyt laajalle Ruotsiin.

naltaehkäisy sekä vaikuttavuuden mitattavuus. Tulokset ovat erittäin lupaavia. Mukana olleista lapsista 80% on sijoittunut lukio-opintoihin. Yhteistyökunnissa 411 lasta odottaa mukaan pääsyä. Kuntien toimintaa koordinoi Almanna Barnhuset. Lisätietoja: www.skolfam.se

Tanskan LukOp-kokeilu

Tutkija Luna Kragh Andersenin mukaan Tanskassa meneillään olevassa kokeilussa 50 huostaanotetulle lapselle tarjotaan tukea kotona. Sijaisvanhemmat saavat samanaikaisesti Time2learn-koulutusta ja konsultaatiota. Esikuvana on kanadalainen The Kids in Care-projekti. Toinen lapsiryhmä (n=50) saa Skolfam-mallin mukaista LukOp-tukea koulussa. Kolmanteen, kontrolliryhmään on valittu 50 lasta, joille toteutetaan vain alku- ja loppumittaus. Vertailevan tutkimuksen tulokset julkaistaan 2016.

SISUKAS-pilotin tuloksia

Keski-Suomessa toteutetun SISUKAS-projektin 2012–2016 päätulokset julkistettiin työpajassa. Sijoitetuille lapsille (n=20) toteutetun kaksivuotisen kouluun ja kotiin tarjotun tuen vaikuttavuus on todennettu strukturoiduin mittarein. Ryhmätasolla tarkasteltuna lapset ovat edistyneet erityisesti matematiikan, ja kirjoittamisen osa-alueilla, luetun ymmärtäminen oli myös vahvaa. Kognitiivisissa testeissä muutos ei näy yhtä selvästi. Opettaja-oppilassuhteet ovat pysyneet intervention aikana pääsääntöisesti läheisinä ja konflikteiltaan vähäisinä. Ilahduttavia muutoksia on myös nähtävissä lasten psykososiaalisessa hyvinvoinnissa vanhempien, opettajien ja lasten itsensä raportoitavana. Sosiaaliset taidot ovat vahvistuneet osalla lapsista. Kaverisuhteisiin,

käyttäytymiseen, tarkkaavuuteen sekä tunne-elämään liityvissä huolen aiheissa on nähtävissä vähenemistä.

Lapsiryhmä erottuu kuitenkin edelleen vertaisistaan keskimääräisesti enemmän huolta herättävänä. Sijaisvanhempien raportoima huoli lasten psyykkisestä oireilusta kotona on tavallista suurempaa. Erityisesti huoli lasten sisäänpäin suuntautuneesta oireilusta (ahdistuneisuus, masennus, somaattiset oireet) on lisääntynyt ulospäin suuntautuneen oireilun (aggressiivisuus, uhmakkuus) rinnalla. Onkin perusteltua, että sijoitetut lapset saavat tarvitsemaansa yksilöllistä tukea peruskoulun loppuun saakka. Myös lähiaikaiset tarvitsevat tietoa ja tukea voidakseen tukea lapsia arjessa.

Vaikka lasten tarinat ja kehityskulut ovat yksilöllisiä, laadulliset tulokset kertovat menestystarinaa. Opettajien, sijaisvanhempien ja sosiaalityöntekijöiden kokemukset sekä lasten muutostarinat ovat rohkaisevia ja myönteisiä. Tuella on ollut monen lapsen kohdalla ratkaiseva merkitys. Aikuisten tietoisuuden lisääntymisen myötä on tapahtunut muutosta myös asenteissa. Yhteinen ponnistelu perhehoitoon pitkäaikaisesti sijoitettujen lasten tasa-arvoisten mahdollisuuksien ja osallisuuden toteutumiseksi pohjoismaissa vaatii vielä panostusta. Tässä kohtaa intervention päättyessä Keski-Suomessa on kuitenkin pienen juhlan paikka. Lasten selviytyvyyttä voidaan tutkitusti edistää ja riskien ennaltaehkäisy on mahdollista, kun yhteistä tahtotilaa löytyy. ■

Lue lisää: www.sijoitettulapsikoulussa.fi

*Kuvat ja teksti: Christine Väliavaara
SISUKAS-projekti, Pesäpuu ry*